

Základní škola Tišnov, nám. 28. října, příspěvková organizace

Školní vzdělávací program pro školní družinu

OBSAH:

1. Identifikační údaje
2. Charakteristika školní družiny
3. Konkrétní cíle vzdělávání
4. Délka a časový plán vzdělávání
5. Formy vzdělávání
6. Obsah vzdělávání
7. Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami
8. Podmínky přijímání uchazečů a podmínky průběhu a ukončení vzdělávání
9. Materiální podmínky
10. Personální podmínky
11. Ekonomické podmínky
12. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

1. Identifikační údaje

Koordinátor: Blanka Jebáčková, vedoucí vychovatelka ŠD
Adresa školy: Základní škola Tišnov, náměstí 28. října 1708, Tišnov 666 01
Ředitel školy: Zhořová Radmila, PaedDr., zhorova@tisnov-zs28.cz
Kontakty: tel. 549 415 629 , e-mail: sekretariat@tisnov-zs28.cz,
web: <http://www.tisnov-zs28.cz>
IČO: 702 839 40
REDIZO: 600 110 532

Zřizovatel: Město Tišnov, náměstí Míru 110, 666 01 Tišnov,
Bc. Jiří Dospíšil, starosta
telefon: 549 439 780, e-mail: urad@tisnov-mesto.cz

Verze: 2. verze

Platnost dokumentu: od 1. 9. 2023

Školská rada projednala dne: 1. 9. 2023

2. Charakteristika Školní družiny

Školní družina je součástí Základní školy 28. října v Tišnově. Družinu navštěvují převážně žáci prvního stupně.

Školní družina (dále ŠD) nabízí žákům smysluplné využití volného času před začátkem vyučování i po jeho ukončení. Její činnost poskytuje relaxační, odpočinkové a pohybové aktivity, rozvíjí zájmy a nadání dětí, prohlubuje a rozšiřuje vědomosti žáků a podílí se také na přípravě na vyučování. Vede žáky k samostatnosti, pečlivosti, pěstování návyků sebeobsluhy, klade důraz na zásady společenského chování a vystupování v kolektivu.

Výchovné aktivity jsou rozvrženy v týdenní skladbě zaměstnání. Pravidelně se střídají činnosti různého charakteru. V průběhu celého školního roku se opakovaně pořádají akce, Během školního roku se žáci aktivně zapojují do všech činností školní družiny. Vychovatelky se snaží vytvářet příjemné a podmětne prostředí, dbají na dodržování pravidel slušného chování, přátelských vztahů mezi dětmi, vedou je k dodržování bezpečnosti a k šetrnému zacházení s hračkami i dalším vybavením třídy. Režim školní družiny navazuje na vyučování i časovou organizaci zájmových kroužků. Práva a povinnosti žáků a zákonných zástupců, pravidla provozu školní družiny a její režim blíže specifikuje vnitřní řád školní družiny.

3. Konkrétní cíle vzdělávání

Cílem výchovně vzdělávací práce ve školní družině je utváření a rozvoj klíčových kompetencí žáka, které pozitivně ovlivňují jeho rozvoj a vytvoří zdravou osobnost, odolnou vůči negativním vlivům, připravenou pro život ve stávající společnosti. Prostřednictvím volnočasových aktivit a smysluplným trávením volného času vybavit jedince žádoucími vědomostmi, dovednostmi, ale také postoji.

Pro činnost ve školní družině jsou voleny takové metody a formy práce, které směřují k naplňování těchto cílů:

1. Rozvíjet kladné vztahy v kolektivu žáků i mimo něj (mezi žáky, mezi žáky a dospělými, mezi žáky a veřejností):
 - vést žáky ke spolupráci,
 - rozvíjet schopnost vzájemné tolerance (umět přijmout druhého takového, jaký je; umět reagovat na jinakost),
 - vytvářet motivující prostředí k osobnímu rozhodování, k přijímání zodpovědnosti,
 - vést žáky k respektování pravidel slušného chování a morálních hodnot,
 - vést žáky k citlivému vnímání prostředí a přírody,
 - vytvářet bezpečné prostředí k rozvoji sebepoznání, posilovat zdravé sebevědomí.
2. Posilovat komunikativní dovednosti:
 - vést žáky ke vzájemné komunikaci,
 - vytvářet podmínky pro rozvoj slovní zásoby,
 - rozvíjet schopnost řešit konflikt v klidu a efektivně,
 - vést žáky k umění naslouchat druhým, k umění sdělit svůj názor, přijmout názor ostatních a vyjádřit své pocity.
3. Učit žáky efektivně využívat jejich volný čas:
 - poskytnout prostor pro relaxaci,
 - nabídnout žákům školní zájmové kroužky - výtvarný, keramický, dramatický, sportovní, apod.

4. Délka a časový plán vzdělávání

Školní družina ve svém vzdělávacím cyklu zahrnuje plán vzdělávání žáků 1. stupně ZŠ. Zájmové vzdělávání ve školní družině je poskytováno po dobu 10 měsíců daného školního roku. Školní družina pracuje podle ročního plánu práce. Systém práce je založen na dobrovolnosti a zájmech žáka.

Činnosti ve školní družině jsou plánovány v těchto úrovních:

- průběžné působení vychovatelky na činnost žáků vztahující se k danému tématu,
- řízená organizovaná činnost, která postupuje podle týdenní skladby zaměstnání,
- příležitostné akce soustředěné k určitému vybranému tématu.

Zvláštní důraz je kladen na navozování situací, při kterých žáci získávají bezprostřední smyslové a citové zážitky i zkušenosti z vlastní aktivity.

5. Formy vzdělávání

Činnosti ŠD rozlišujeme na pravidelné činnosti, spontánní aktivity, příležitostné akce, odpočinkové aktivity a přípravu na vyučování. Činnosti se mimo jiné zaměřují hlavně na tyto oblasti: místo, kde žijeme; lidé kolem nás; lidé a čas; rozmanitost přírody; člověk a jeho zdraví.

Základní princip práce – hra

Základní činností ve školní družině je hra. Přináší nejen kladné emoce, ale také navozuje nové zážitky a užívá prvky zážitkové pedagogiky. Žák při hře vstupuje do různých rolí, zažívá radost, pocit vzrušení, napětí i uvolnění. Hra musí být prožitkem – radostí. Je více než zábavou, plní také funkci relaxace a rekreace. Hlavními znaky hry jsou uzavřenost a ohraničenost, možnost opakování.

Pravidelné činnosti

Tyto činnosti se odvíjejí od skladby zaměstnání a zahrnují aktivity:

- **Dramatické činnosti**

Nabízí žákům zážitky spoluprožívání, spolupráce, pospolitosti a lidské blízkosti. Dochází během ní k osobnostnímu rozvoji žáků, tvořivosti, představitivosti... Dramatické činnosti pomáhají také mravnímu rozvoji žáků v podobě prožívání a řešení konkrétních morálních problémů. Žáci také rozvíjí schopnosti vidět věci očima druhého, učí se empatii. Prostřednictvím her a cvičení zmíněného charakteru lze vytvářet přátelskou atmosféru v kolektivu, žáci se zbavují ostychu, prostor je dán i méně průbojným jedincům. Podle momentální situace v kolektivu lze během dne v ŠD zařazovat hry zaměřené na uvolnění, prohlubující smyslové vnímání, řečové dovednosti. Hlavním smyslem těchto činností je zbavit žáky ostychu, napětí, únavy, vytvořit přátelské ovzduší pro další práci.

- **Přírodovědné činnosti**

Základní formou práce jsou vycházky, při nichž vychovatel vede k pozorování přírody, činnosti jsou zaměřené na živou a neživou přírodu. Využití hry a různých pokusů v této oblasti pomáhá udržet zájem žáků o přírodu. Zmíněné vycházky do přírody, motivační prvky u her, nenásilná a zábavná forma vzbuzuje u žáků zájem. Cílem těchto činností je vytvoření zájmu o přírodu.

- **Hudebně–pohybové činnosti**

V ŠD žáci nechápu hudbu jako vyučovací předmět, ale jako součást života, který je s hudbou veselejší. Hudba a hudebně–pohybové činnosti mohou ovlivňovat vztahy ve skupině. Propojením pěveckých, poslechových a pohybových činností rozvíjíme emocionalitu u dětí. Cílem je zapojení každého žáka dle jeho schopností a možností.

- **Výtvarné a rukodělné činnosti**

Nejsou zúženy pouze na výtvarné projevy žáků, ale důležité jsou všechny činnosti, ve kterých se uplatňuje vztah ke zručnosti. Důraz je kladen také na spontánní výtvarné činnosti, jako je volné kreslení, spontánní výtvarná činnost. Pracuje se s nejrůznějšími technikami a materiálem a výsledkem jsou nejrůznější výrobky. Velký význam rukodělné činnosti pro vývoj dětské osobnosti je v rozvoji jemné motoriky. Při výtvarných činnostech si žák osvojuje nejen okolní skutečnost, ale poznává i své možnosti. S žáky lze ztvárňovat nejen to, co vidí, ale také, co si myslí, co cítí...

- **Sportovní činnosti**

Slouží k odreagování žáků, odstranění únavy organismu a je prostředkem k vyrovnávání jednostranného zatížení. Činnosti je nutné volit tak, aby dostatečně kompenzovaly charakter školního vyučování a prostředí, v němž probíhá. Vzhledem k potřebám mladšího školního věku, zejména k jejich přirozené potřebě pohybu, jsou vhodnými formami rekreační pohybové hry v přírodě, na hřišti, sezónní sporty a vycházky.

Pokud to bude možné, využije družina školní hřiště a tělocvičnu. Při pohybových aktivitách má důležitou funkci hra. Žáci se učí vyhrávat, prohrávat a hrát si ve skupině. Všeobecně se uznává převaha kladných vlivů pohybové aktivity na činnost a vývoj organismu žáka. Přínos pohybových aktivit můžeme pozorovat v různých oblastech. Zvyšuje se tělesná zdatnost, zlepšuje se psychická pohoda a podporuje se rozvoj komunikace mezi žáky.

- **Spontánní aktivity**

Jedná se především o klidové činnosti po obědě (volné kreslení, stolní hry), činnosti ranních a koncových družin. Při pobytu venku se žáci věnují svým vlastním hrám. Vychovatelka během těchto aktivit zajišťuje především bezpečnost žáků.

- **Odpočinkové aktivity**

Zde mluvíme především o klidových činnostech jako jsou společenské a kolektivní hry, četba z knih, konstruktivní hry, dramatizace textu, poslech pohádek a video. Můžeme sem zahrnout i aktivní činnosti, což jsou například pohybové hry v přírodě.

- **Příprava na vyučování**

Jedná se o didaktické hry, práci s mapou a encyklopedií, vycházky s tematickým zaměřením, vycházky s dopravní tematikou, kvízy, testy, dále doplňovačky a samozřejmě také příprava na vyučování.

Výše uvedené formy zájmového vzdělávání lze realizovat těmito metodami:

- Skupinová práce
- Samostatná práce
- Individuální práce s podporou pedagoga
- Výchova hrou
- Motivace
- Didaktické hry

- Rozhovory, besedy, videoprojekce, časopisy, rébusy, tajenky, kvízy
- Vycházky a výlety, pozorování, výklad
- Dramatizace, výměna rolí
- Komunitní kruh
- Sportovní soutěže, olympiády
- Společensko-prospěšné činnosti
- Besídky a sváteční posezení

6. Obsah vzdělávání

Konkrétní obsah činnosti obsahuje Roční plán školní družiny, který naznačuje konkrétní témata na daný měsíc. Každá vychovatelka pracuje s tématy a vybírá konkrétní činnosti pro oddělení s přihlédnutím na věk a schopností účastníků v oddělení.

Obsah ŠVP školní družiny je strukturován podle vzdělávacích oblastí základního vzdělání:

1. Člověk a jeho svět

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody
- Člověk a jeho zdraví

2. Jazyk a jazyková komunikace

3. Informační a komunikační technologie

4. Člověk a společnost

5. Člověk a příroda

6. Umění a kultura

7. Člověk a zdraví

8. Člověk a svět práce

Zároveň se snažíme naplňovat také průřezová témata základního vzdělávání:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Prostřednictvím volnočasových aktivit posilujeme a rozvíjíme tyto kompetence:

1. Kompetence k učení

Žák:

- dokončí započatou práci umí zhodnotit své výkony
- klade si otázky a hledá odpovědi
- všímá si souvislostí mezi jevy
- získané vědomosti dává do souvislostí

- samostatně pozoruje a experimentuje
- vědomosti uplatňuje v praxi

2. Kompetence k řešení problémů

Žák:

- všímá si dění a problémů
- rozlišuje správná a chybná řešení
- hledá nová řešení
- snaží se řešit sám nebo ve spolupráci krizové situace

3. Kompetence komunikativní

Žák:

- naslouchá druhým
- souvislými větami formuluje myšlenky, otázky a odpovědi
- dokáže vyjádřit své pocity (řečí, gestem, mimikou)
- rozvíjí slovní zásobu
- využívá informace a komunikační prostředky

4. Kompetence sociální a interpersonální

Žák:

- rozpoznává vhodné a nevhodné chování
- respektuje zájmy jiných
- je odpovědný za své chování
- vnímá a dokáže se postavit proti nespravedlnosti, agresivitě a šikaně – je tolerantní k odlišnostem jiných
- dokáže si poradit nebo požádat o pomoc
- snaží se vyrovnat s neúspěchy a nedostatky
- dokáže se prosadit i podřít – přijmout kompromis

5. Kompetence činnostní a občanské

Žák:

- uvědomuje si svá práva a povinnosti
- chová se odpovědně k sobě i k druhým
- dbá o své zdraví a bezpečí
- snaží se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit jednoduché činnosti – podílí se na rozvoji kvalitního životního prostředí

6. Kompetence k trávení volného času

Žák:

- umí si vybrat zájmovou činnost
- orientuje se v možnostech jeho smysluplného využití
- dokáže se zapojit a uplatnit v kolektivu
- své zájmy rozvíjí v individuálních a skupinových činnostech
- umí odmítnout nevhodné nabídky pro trávení volného času

7. Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami

- dostatečné personální zajištění, využití asistenta
- individuální přístup
- vytváření přiměřené prostředí pro žáka
- vhodný výběr činností, vhodná motivace
- vybavenost speciálními didaktickými a kompenzačními pomůckami
- spolupráce s rodiči, vyučujícími, s vedením školy
- spolupráce se školním psychologem, speciálním pedagogem
- pro rozvoj talentovaných jedinců ŠD nabízí další doplňkové aktivity v oblastech jejich zájmů

8. Podmínky přijímání uchazečů a podmínky průběhu a ukončení vzdělávání

- činnost ŠD je určena především pro žáky 1. – 3. ročníku, v případě volné kapacity ŠD i pro žáky 4. a 5. ročníku
- žáka do ŠD přihlašuje zákonný zástupce na základě řádně vyplněné přihlášky, obsahující platné kontaktní údaje, časy a způsoby odchodu ze ŠD
- odhlášení žáka oznámí zákonný zástupce písemnou formou vedoucí vychovatelce ŠD
- úplata za ŠD je stanovena finanční částkou.

9. Materiální podmínky

Školní družina má k dispozici prostory s vlastním vchodem. Pět oddělení školní družiny má své vlastní třídy. Tři oddělení své vlastní prostory nemají, provoz probíhá po skončení výuky v kmenových třídách. Prostory jsou vybaveny odpovídajícím nábytkem i pomůckami, které splňují estetická kritéria odpovídající potřebám žáků mladšího věku. Výzdoba prostor je mobilní, žáci se na ní podílí a využívají výsledky své práce. Vychovatelky mají k dispozici vlastní kabinet. Pro zájmovou činnost žáci využívají tělocvičnu, učebnu dramatické výchovy, keramickou dílnu, venkovní učebnu a hřiště. Družiny jsou průběžně vybaveny nábytkem. Každé oddělení je vybavené stavebnicemi, hrami, didaktickými potřebami, knihami. Každé oddělení má k dispozici notebook.

10. Personální podmínky

Vychovatel probouzí v žácích aktivní zájem o okolí, sociální kontakty, komunikaci, chuť dívat se kolem sebe a všechno vnímat. Má podněcovat a rozvíjet přirozenou zvědavost, chuť objevovat i odvahu projevit se a ukázat, co všechno žák zvládne. Tyto žádoucí projevy má vychovatel oceňovat a chválit.

Profil vychovatele ŠD:

- Má vysokou míru empatie, dovede projevovat vřelý vztah k žákům.
- Umí vytvořit příjemné sociální klima, umí efektivně jednat se žáky.
- Zná a umí řídit zájmové aktivity přiměřené věku žáků.
- Má organizační schopnosti.
- Dokáže vzbuzovat zájem o činnost, podporovat sebevědomí a rozvíjet pozitivní stránky osobnosti.
- Zná bezpečnostní předpisy.

Pedagogické působení zajišťují kvalifikované vychovatelky, které si svoji pedagogickou praxí průběžně rozšiřují v akreditovaných kurzech, na školeních a samostudiem.

11. Ekonomické podmínky

Finanční úplatu za ŠD a její výši stanovuje zřizovatel. Vybraná částka slouží na modernizaci vybavení prostor ŠD, pro jednotlivé formy činnosti:

- k nákupu výtvarných potřeb
- sportovních pomůcek
- her
- stavebnic
- pomůcek na rukodělné činnosti
- didaktických pomůcek
- knih
- na kulturu

12. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

Žáci jsou na začátku i v průběhu školního roku seznamováni s možnými riziky pohybu v určitém prostředí, s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů a jsou poučeni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, v silničním provozu, ale iáv době prázdnin a při sportování. Jsou opakovaně seznamováni s postupem při úrazu a v případě požáru.

Je nutné zajistit nejen bezpečnost fyzickou, ale i také sociální a emocionální. Žáci jsou vedeni ke zdravému životnímu stylu, učí se zásady ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Podmínky pro hygienické a bezpečné působení školní družiny:

- vhodná struktura činnosti a skladba zaměstnání s dostatkem relaxace a aktivního pohybu
- vhodný stravovací a pitný režim (podle věkových a individuálních potřeb žáků),
- zdravé prostředí užívaných prostorů družiny – podle platných norem (viz vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání mladistvých),
- bezpečné pomůcky,
- ochrana žáků před úrazy,
- výrazné označení nebezpečných předmětů a částí využívaných prostorů, pravidelná kontrola prostor a zařízení z hlediska jejich bezpečnosti,
- dostupnost prostředků první pomoci, kontaktu na lékaře či jiné speciální služby, praktická dovednost vychovatelek poskytovat první pomoc.

Psychosociální podmínky:

- vytváření pohody prostředí, příznivé sociální klima - otevřenost a partnerství v komunikaci, úcta, tolerance, uznání, empatie, spolupráce a pomoc druhému, sounáležitost s oddělením školní družiny a školou
- respekt k potřebám jedince a jeho osobním problémům, činnost vycházející ze zájmu žáků a osvojování si toho, co má pro žáky praktický smysl a vede k praktické zkušenosti, všestranný prospěch žáka je hlavním momentem činnosti
- věková přiměřenost a motivující hodnocení

- respekt k individualitě žáka, jeho hodnocení v souladu s individuálními možnostmi a individuálním pokrokem, dostatečná zpětná vazba
- ochrana žáků před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy
- vytváření podmínek pro spoluúčast žáků na životě našeho zařízení - plánování činnosti, vlastní podíl na případném řízení a provádění i následném hodnocení
- včasná informovanost žáků i jejich rodičů o činnosti školní družiny a jejím vnitřním životě